**Shri Shivaji Education Society, Amravati's**

**Y.D.V.D. Arts, Commerce College, Teosa. Dist-Amravati**

# Book Publication list of Faculty

| Sr.No | Name of Book | Author | ISBN No | Publication | Publication Year |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Sangharsh Vidharbhacha | Prof.Dr.K.G.Sontakke | 978-93-89478-17-4 | Aadhar Publication, Amravati | 2020 |
| 2 | Contribution of Women in Indian Arts, Culture, History, Modern Science and Technology. | Prof.Dr.K.G.Sontakke (Editor) | ISSN- 2278-9308 | Aadhar Publication, Amravati | 2020 |
| 3 | Arthchintan | Prof.Dr.Prashant Haramkar | ISBN 978-81-932685-1-3 | Kautilya dyan Probodhani, Center for Economic and Social Studies | 2018 |
| 4 | Rogjaracha Wad Prashan : Vichar aaani Washtav | Prof.Dr.Prashant Haramkar (Editor) | ISBN 978-81-932685-2-0 | Kautilya dyan Probodhani, Center for Economic and Social Studies | 2018 |
| 5 | Library Services in Academic Library | Prof.R.V.Patil | ISBN-9789386016522 | Chandralok Prakashan , Kanpur | 2017 |
| 6 | Applied Technology in Library | Prof.R.V.Patil | ISBN-9789386016515 | Chandralok Prakashan , Kanpur | 2017 |
| 7 | UGC- NET/SLET Library and Information Science | Prof.R.V.Patil | ISBN- 978-93-84139-62-9 | Chandralok Prakashan , Kanpur | 2017 |

Y.D.V.D. Arts, Commerce College TEOSA

Principal
Y.D.V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

Shri Shivaji Education Society, Amravati's

**Y.D.V.D. Arts, Commerce College, Teosa. Dist-Amravati**

## Books No: 1

# संघर्ष विदर्भाचा

(ब्रिजलाल बियाणी यांच्या कार्यातील)

**Sangharsha Vidarbhacha**

(Working of Brijalal Biyani)

**प्रा. डॉ. कुसमेंद्र गं. सोनटक्के**

एम.ए.(इतिहास), नेट, एम.फिल, पीएच.डी., डि.लिट.



Y.D.V.D. Arts, Commerce & Science College TEOSA

Principal
Y.D.V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

**संघर्ष विदर्भाचा (ब्रिजलाल बियाणी यांच्या कार्यातील)**

लेखक : प्रा. डॉ. कुसमेंद्र गं. सोनटक्के

(c) सौ. कल्पना सोनटक्के

प्रथम आवृत्ती - मार्च 2020

**आधार पब्लिकेशन**
हनुमान मंदिराजवळ, पाठ्यपुस्तक मंडळासमोर,
वि.म.वि. कॉलेजच्या मागे, अमरावती
मोबाईल : 9921628304
Email- aadharpublication@gmial.com

मुखपृष्ठ संकल्पना
विलास पवार
सरिता ग्राफिक्स, अमरावती

अक्षरजुळवणी
सरिता ग्राफिक्स, अमरावती

मुद्रक
आधार पब्लिकेशन, अमरावती

किंमत रू. 300/-

ISBN : 978-93-89478-17-4

## अनुक्रमणिका


| | | |
|---|---|---|
| | प्रस्तावना | |
| प्रकरण-१ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे चरित्र | ...१-३६ |
| | प्रस्तावना | ... १ |
| १.१ | विदर्भाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी | ... २ |
| १.२ | अकोला जिल्ह्याचा इतिहास | ... १२ |
| १.३ | ब्रिजलाल बियाणी यांचा जन्म व बालपण | ... १७ |
| १.४ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे शिक्षण | ...२२ |
| १.५ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे कौटुंबिक जीवन | ...२९ |
| | संदर्भ | ...३२-३६ |
| प्रकरण-२ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे राजकीय कार्य | ... ३७-८१ |
| | प्रस्तावना | ...३७ |
| २.१ | ब्रिजलालजी बियाणी यांचा राजकारणातील प्रवेश | ...३७ |
| २.२ | ब्रिजालालजीचे महाराष्ट्रातील कॉंग्रेस पक्षाच्या उभारणीतील योगदान | ...४१ |
| २.३ | ब्रिजलालजीची अकोला नगरपालिकेमधील नियुक्ती व राजकीय वाटचाल | ...४५ |
| २.४ | विदर्भ प्रांतीय कॉंग्रेस कमेटी मधील कार्य | ...४९ |
| २.५ | ब्रिजलालजीचे स्वातंत्र्य आंदोलन व सत्याग्रहातील भुमिका | ...५५ |
| २.६ | ब्रिजलालजीचे लोक प्रतिनिधी म्हणून केलेले कार्य | ...७० |
| | संदर्भ | ...७७-८१ |
| प्रकरण-३ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे विभक्त विदर्भाकरिता केलेले कार्य | ..८२-११५ |
| | प्रस्तावना | ...८२ |
| ३.१ | निजामाच्या वर्चस्वातून विदर्भाची मुक्तता | ... ८५ |
| ३.२ | महाविदर्भ आंदोलन | ...९१ |
| ३.३ | वेगळ्या विदर्भाकरीता केलेले आंदोलन | ...९८ |
| ३.४ | नाग विदर्भ आंदोलन | ... १०६ |
| | संदर्भ | ...११३-११५ |
| प्रकरण-४ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे सामाजिक कार्य | ...११६-१५९ |
| | प्रस्तावना | ... ११६ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | ४.१ | मारवाडी सेवा संघाची स्थापना | ...११८ |
| | ४.२ | जाती व्यवस्थेला विरोध | ...१२४ |
| | ४.३ | अस्पृश्याकरीता सुधारणावादी कार्य | ...१२७ |
| | ४.४ | हिंदू-मुस्लीम ऐक्य प्रस्थापित | ...१३६ |
| | ४.५ | शैक्षणिक व साहित्यिक योगदान | ...१४२ |
| | | संदर्भ | ... १५६-१५९ |
| प्रकरण-५ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे 'स्त्री' विषयक कार्य | | ... १६०-१९२ |
| | | प्रस्तावना | ... १६० |
| | ५.१ | 'स्त्री' ची पूर्वस्थिती | ... १६२ |
| | ५.२ | राजकीय क्षेत्रातील 'स्त्री' चा सहभाग | ... १६९ |
| | ५.३ | पडदा पद्धती विरूद्ध संघर्ष | ... १७९ |
| | ५.४ | हूंडा पद्धती विरूद्ध लढा | ... १८२ |
| | ५.५ | बालविवाह विरूद्ध कार्य | ... १८५ |
| | | संदर्भ | ... १९०-१९२ |
| प्रकरण-६ | ब्रिजलाल बियाणी यांचे आर्थिक कार्य | | ... १९३-२२५ |
| | | प्रस्तावना | ... १९३ |
| | ६.१ | भारताची पूर्वीची आर्थिक स्थिती | ... १९३ |
| | ६.२ | ब्रिजलालजीचा आर्थिक दृष्टीकोन | ... १९८ |
| | ६.३ | ब्रिजलालजीचे औद्योगिक क्षेत्रातील कार्य | ... २०३ |
| | ६.४ | ब्रिजलालजीचे व्यापारी वर्गाविषयीचे योगदान | ... २०७ |
| | ६.५ | ब्रिजलालजी यांनी केलेले मजूर वर्गाविषयीचे कार्य | ... २११ |
| | ६.६ | ब्रिजलालजीचे शेतकरी वर्गाविषयीचे कार्य | ... २१७ |
| | | संदर्भ | ... २२३-२२५ |
| प्रकरण-७ | उपसंहार | | ... २२६-२३३ |
| ▸ | संदर्भग्रंथ सूची | | ... २३४-२४० |
| ▸ | परिशिष्ट-१ ... २४१ | | |
| ▸ | परिशिष्ट-२ ... २४२ | | |
| ▸ | परिशिष्ट-३ ... २४३-२४४ | | |
| ▸ | परिशिष्ट-४ ... २४५-२४६ | | |
| ▸ | परिशिष्ट-५ ... २४७-२४८ | | |
| ▸ | परिशिष्ट-६ ... २४९-२५० | | |
| ▸ | छायाचित्रे | | ... २५१-२५ |

## लेखकाचा परिचय

नाव : **प्रा. डॉ. कुसमेंद्र गंगारामजी सोनटक्के**

भ्रमणध्वनी : ९९२१६२८३०४

ई-मेल : krutikus0707@gmail.com

पत्ता : गजानन कॉलनी, व्हि.एम.व्हि.कॅम्प, अमरावती.

शिक्षण : एम.ए.(इतिहास), नेट, एम.फिल., पीएच.डी., डि.लिट.

नोकरी : सहयोगी प्राध्यापक, इतिहास विभाग प्रमुख, या.द.व.देशमुख कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, तिवसा, जि.अमरावती

प्रकाशीत संदर्भ ग्रंथ : १) महात्मा फुल्यांची स्त्रीमुक्ती चळवळ
२) महात्मा फुल्यांच्या विचारातील नवसमाज

संशोधन मार्गदर्शक : संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ

शोध निबंध : एकूण ४०, आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, राज्यस्तरीय तसेच जर्नल आदी शोध पत्रिकेत प्रकाशीत

पुरस्कार : १) विद्याभुषण पुरस्कार – २००६
२) ग्रंथोदय पुरस्कार – २०११
३) महात्मा ज्योतीबा फुले समाजगौरव पुरस्कार – २०१३
४) युवा गौरव मानवसेवा पुरस्कार – २०१४
५) फुले-शाहू-आंबेडकर स्मृतीगौरव पुरस्कार – २०१४
६) अण्णाभाऊ साठे समाजभूषण पुरस्कार – २०१४
७) राष्ट्रीय शिक्षकरत्न पुरस्कार – २०१८
८) महाराष्ट्र गौरव शिक्षकरत्न पुरस्कार – २०१९

आजीवन सदस्य : १) अखिल महाराष्ट्र इतिहास परिषद
२) फुले-आंबेडकर विद्धत परिषद
३) बाबासाहेब आंबेडकर टिचर असोसिएशन
४) डॉ. पंजाबराव देशमुख अर्बन को-ऑप बँक, दर्यापूर
५) इंडियन नेट, सेट असोसिएशन
६) लॉर्ड बुद्धा टि.व्ही. मैत्री संघ

जिल्हा समन्वयक : अमरावती जिल्हा प्राध्यापक / शिक्षक संघटन

जिल्हा प्रतिनिधी : राष्ट्रीय आंबेडकरी इतिहास परिषद.

कार्यकारिणी सदस्य : अमरावती ग्रामीण विभाग, रा.तु.म.नागपूर व सं.गा.बा.अमरावती व गोंडवाणा विद्यापीठ गडचिरोली, इतिहास परिषद सन २०१९-२०

व्याख्याने : सामाजिक व शैक्षणिक क्षेत्रात विविध विषयावर व्याख्याने इ.

**Aadhar Publication**
New Hanuman Nagar, Infront of Pathyapustak Mandal, VMV Road, Amravati - 444604.
Email - aadharpublication@gmail.com. M.: 9595560278
978-93-89478-17-4

**Books No: 2**

Impact Factor-7.675 (SJIF)

ISSN-2278-9308

# B.Aadhar

## Peer-Reviewed Indexed
## Multidisciplinary International Research Journal

**March -2020**

**SPECIAL ISSUE-CCXV (215)**

## CONTRIBUTION OF WOMEN IN INDIAN ARTS, CULTUREAL, HISTORY, MODERN SCIENCE & TECHNOLOGY

**Chief Editor**
Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor:
Dr. N. J. Meshram
Principal
Y.D.V.D. Arts, Commerce &
Science College, Teosa,
Dist. Amravati.

Executive Editor:
Dr. Kusmendra Sontakke
Head, Deptt. of History
Y.D.V.D. Arts, Commerce &
Science College, Teosa,
Dist. Amravati.

This Journal is indexed in :
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

Shri Shivaji Education Societys Amravati's

**Y.D.V.D. Arts, Commerce & Science College, Teosa**

For Details Visit To : *www.aadharsocial.com*

**Aadhar PUBLICATIONS**

Principal
Y.D.V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

Impact Factor – 7.675
ISSN – 2278-9308

# B.Aadhar

**Multidisciplinary International Research Journal**

Peer-Reviewed Indexed

**March - 2020**

**SPECIAL ISSUE - CCXV**

## CONTRIBUTION OF WOMEN IN INDIAN ARTS, CULTURE &MODERN SCIENCE & TCHNOLOGY

Chief Editor :
Dr. Virag.S.Gawande

Editor :
Dr. N. J. Meshram
Principal
Y.D.V.D. Arts, Commerce & Science College, Teosa Dist.Amravati

Executive Editor :
Dr. Kusmendra Sontakke
Department of History
Y.D.V.D. Arts, Commerce & Science College, Teosa Dist.Amravati

**Aadhar International Publications**
For Details Visit To : www.aadharsocial.com
© All rights reserved with the authors & publisher
Price : Rs. 500 /-

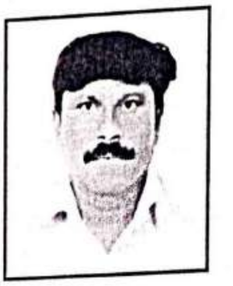

# संपादकीय

श्री शिवाजी शिक्षण संस्था, अमरावती द्वारा संचालित या.द.व. देशमुख कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, तिवसा, जि. अमरावतीच्या इतिहास विभागाद्वारे ०५ मार्च २०२० रोजी "Contribution of Women in Indian Arts, Cultural, History Modern Science & Teshnology" या विषयावर एकदिवसीय आंतरविद्याशाखीय राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन होत असून या निमित्ताने शोधनिबंधाची स्मरणीका प्रकाशीत करताना आम्हाला आनंद होत आहे.

प्राचीन काळापासून स्त्रियांना मूलभूत हक्कापासून प्रस्तापित व्यवस्थेने वंचित ठेवले होते. त्यामुळेच त्यांचा सर्वांगीण विकास खुंटला होता. अशाही स्थितीत ज्या स्त्रियांनी विविध क्षेत्रात मोलाचे योगदान दिले. त्यांची सुद्धा तत्कालीन इतिहासात फारसी नोंद घेतली नाही. भारताच्या विकासात ज्या स्त्रियांनी विविध क्षेत्रात महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडली अशा स्त्रियांच्या कार्याची दखल घेणे इतिहासाचे महत्त्वाचे कार्य असते. स्त्रीचा विकास म्हणजेच देशाचा विकास होय. कारण संपूर्ण मानवजातीची जळणघडण मातेच्या संस्कारातूनच होत असते. म्हणून 'स्त्री' वर्गाच्या सर्वांगीण विकास व्हावा. याकरिता अनेक महापुरुषांनी अथक परिश्रम घेतले व स्त्रियांना आपल्या विकासाकरिता अनुकूल परिस्थिती निर्माण करून दिली. म्हणून आज स्त्रियांचे सक्षमीकरण झाल्याचे दिसते. स्त्रियांनी सर्वच क्षेत्रात आपली बौद्धिक क्षमता सिद्ध केली आहे. तरीपण तिच्यावर विविध स्तरातून मोठ्या प्रमाणात अत्याचार होत आहे. तिचे शोषण व छळ होत आहे. म्हणूनच आजच्याही आधुनिक काळात स्त्रियांना असुरक्षित वाटत आहे. त्यामुळे तिचे मनोबल खचत आहे.

म्हणूनच अशा स्थितीत स्त्रियांचे मनोबल वाढविण्याकरिता आजपर्यंत भारताच्या इतिहासात ज्या स्त्रियांनी भारताच्या जळणघडणीकरिता महत्त्वाची भूमिका पार पाडली. त्याच्या कार्याला उजाळा मिळावा व त्याच्या विविध क्षेत्रातील कार्याची दखल पुढील काळात घेवून येणाऱ्या पिढीकरिता प्रेरणादायी ठरावी हा उदात्त हेतू मनाशी बाळगूण या राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन केले आहे. या निमित्ताने स्त्रियांच्या कार्याची इतिहासात नोंद व्हावी या दृष्टिकोनातून स्मरणीकेचे प्रकाशन होत आहे. हे चर्चासत्र यशस्वी होईल याबद्दल निश्चितच खात्री आहे.

ही स्मरणीका सुबक व आकर्षित स्वरूपात छापून दिल्याबद्दल आधार सोशल रिसर्च अॅन्ड डेव्हलपमेंट ट्रेनिंग इस्टिट्युट अमरावती चे संचालक प्रा. विराग गावंडे यांचे आभार मानतो. स्मरणीका संपादीत करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन. जे. मेश्राम व सर्व प्राध्यापक वृंद शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांची वेळोवेळी मदत झाली त्याबद्दल त्यांचे सुद्धा मनःपूर्वक आभार व्यक्त करतो.

संपादक
प्रा. डॉ. कुसमेंद्र सोनटक्के
इतिहास विभाग प्रमुख
या.द.व. देशमुख कला, वाणिज्य
व विज्ञान महाविद्यालय, तिवसा

ISSN : 2278-9308
March 2020

# Editorial Board

**Chief Editor -**

**Prof.Virag S.Gawande,**

**Director,**

Aadhar Social Research &,

Development Training Institute, Amravati. **[M.S.] INDIA**

**Executive-Editors -**

- **Dr.Dinesh W.Nichit** - Principal, Sant Gadge Maharaj Art's Comm,Sci Collage, **Walgaon.Dist. Amravati.**
- **Dr.Sanjay J. Kothari** - Head, Deptt. of Economics, G.S.Tompe Arts Comm,Sci Collage Chandur Bazar Dist. Amravati

**Advisory Board -**

- **Dr. Dhnyaneshwar Yawale** - Principal, Sarswati Kala Mahavidyalaya , Dahihanda, Tq-Akola.
- **Prof.Dr. Shabab Rizvi** ,Pillai's College of Arts, Comm. & Sci., New Panvel, Navi Mumbai
- **Dr. Udaysinh R. Manepatil** ,Smt. A. R. Patil Kanya Mahavidyalaya, Ichalkaranji,
- **Dr. Sou. Parvati Bhagwan Patil** , Principal, C.S. Shindure College Hupri, Dist Kolhapur
- **Dr. Jiro Akita** - Professor Of Economics Tohoku University. Japan
- **Dr.Usha Sinha** , Principal ,G.D.M. Mahavidyalay,Patna Magadh University.Bodhgay Bihar

**Review Committee -**

- **Dr. D. R. Panzade,** Assistant Pro., Yeshwantrao Chavan College, Sillod. Dist. Aurangabad (MS)
- **Dr.Suhas R.Patil** ,Principal ,government College Of Education, Bhandara, Maharashtra
- Dr. **Kundan Ajabrao Alone** ,Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur Tal-Daryapur, Dist-Amravati.
- **DR. Gajanan P. Wader** Principal , Pillai College of Arts, Commerce & Science, Panvel
- **Dr. Bhagyashree A. Deshpande**, Asstt. Professor Dr. P. D. College of Law, Amravati

*Our Editors have reviewed paper with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop furtive literature. Except it, the respective authors of the papers are responcible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers.*

**- Executive Editor**

**Published by -**

- **Prof.Virag Gawande Aadhar Publication Amravati 444604**

**Email :** aadharpublication@gmail.com**Website :** www.aadharsocial.com
Mobile : 9595560278

**B.Aadhar'** *International Multidisciplinary Research Journal*
**Impact Factor - ((SJIF) -7.675,**
**Special Issue**
**ISSN : 2278-9308**
**March 2020**

## INDEX


| No. | Title of the Paper / Authors' Name | Page No. |
|---|---|---|
| 1 | The Contribution of Women to the Indian English Novel : A Critical Study — **Shrikant Govindsingh Thakur** | 1 |
| 2 | The conductometric measurement of [ptcp] and [mtcp] at various molar concentrations — **S.O.Mohod[a], D. T. Tayade[b]*, N.J.Meshram, M.S.Lunge.** | 5 |
| 3 | Women's Empowerment In India an Analytical Overview — **Mr. Chandrakant B. Dhumale.** | 10 |
| 4 | Women Empowerment — **Dr. Meena K. Rokade** | 14 |
| 5 | A Study on Issues and Challenges of Women Empowerment in India — **Prof. Rahul G. Mahure.** | 17 |
| 6 | Contribution Of Women In Modern Science And Technology — **Prof.Suresh N.Gawai** | 22 |
| 7 | Role of Libraries on Women Empowerment in Knowledge Society — **Ravindra Vijay Patil** | 28 |
| 8 | Necessary steps for Empowerment of Women and Girls in India — **Dr.Dinesh A. Gundawar** | 33 |
| 9 | Women in Development: A New Socio-Economic Perspective — **Dr K. R. Nagulkar** | 36 |
| 10 | A Study of Self Confidence of Wives and Adult Daughters of Alcoholics — **Dr. Mina Kalele** | 39 |
| 11 | Women Emporwerment And Co-Operatives — **Ku. Ujwala Tekade** | 43 |
| 12 | Food Consumption Pattern and Dietary Habits of Overweight Pregnant Women — **Sharmila Kubde** | 46 |
| 13 | Women Empowerment — **Dr. Parag Kukade** | 50 |
| 14 | आधुनिक काळात भारतीय कला आणि संस्कृतीत महिलांचे योगदान — प्रा .अमिता मनोज चौधरी | 55 |
| 15 | महाराष्ट्रातील राजकारणातील स्त्री नेतृत्व-दिशा व दशा — प्रा. डॉ.संतोष बन्सोड | 59 |
| 16 | महानूभाव पंथीय आद्य स्त्री आचार्य कमळाऊसा : चरित्र व कर्तृत्व — **डॉ. अण्णा वैद्य** | 62 |
| 17 | श्रीमति इंदिरा गांधी यांचे भारताच्या विकासातील योगदान एक अध्ययन — **प्रा.डॉ. व्ही.जी.वसु** | 65 |
| 18 | समाज सेविका मदर तेरेसा — **डॉ. विजयसिंग किसनराव पवार** | 68 |
| 19 | भारतीय साहित्यातील महिलांचे योगदान — प्रा. विनायक नथुराम तंत्रे | 70 |
| 20 | मराठी सिनेसृष्टीतील स्त्रि कलावंतांचा सहभाग — **प्रा. डॉ. संजय एन. तुरूकमाने** | 75 |
| 21 | मराठी विज्ञान कथालेखिकांचे विज्ञान साहित्यात योगदान — डॉ. सुलभा खर्चे /प्रा. रूपा ठाकरे | 77 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 22 | महिला सबलीकरण काळाची गरज : एक अभ्यास | प्रा.हनुमंत भारत सरतापे | 81 |
| 23 | मराठी साहित्यातील स्त्रीयांचे आत्मचरित्र लेखन | डॉ. सुवर्णा रा. गाडगे | 83 |
| 24 | राजमाता जिजाऊ यांचे स्वराज्य उभारणी योगदान | डॉ. संदिप एम. राऊत | 87 |
| 25 | मराठी संत साहित्यात 'स्त्री' संतांचे योगदान | डॉ.गजानन भाऊराव मुंधे | 90 |
| 26 | भारतीय इतिहासातील स्त्रियांचे योगदान | प्रा. गौतम इंद्रजित हिंगोले | 93 |
| 27 | महिलांचे सक्षमीकरणासाठी कायदे व शासकीय योजना | डॉ. किशोर ज. क्षत्रिय | 99 |
| 28 | स्त्रियांचे सबलीकरण आणि स्त्रियांवर होणारा हिंसाचार | कु. दिप्ती गोपाल नेहर | 103 |
| 29 | राजकीय क्षेत्रात महिलांचे सबलीकरण | प्रा.साधना देशमुख | 105 |
| 30 | कस्तुरबा गांधी | प्रा. ज्ञानेश्वर दा. वारंगे | 107 |
| 31 | महारानी लक्ष्मीबाई से संबंधीत स्वतंत्रता सेनानी | प्रा.वाय.एस.राजपूत | 110 |
| 32 | सतराव्या शतकातील सामाजिक, आर्थिक व राजकीय जीवनातील राजमाता जिजाबाई भोसले यांची भूमिका. | रविंद्र शंकरराव फटींग | 113 |
| 33 | महिला सक्षमीकरण एक विचारमंथन | प्रा. डॉ. रेखा मनोहर बडोदेकर | 118 |
| 34 | दलित स्त्री शिक्षणाच्या आद्यप्रणेत्या : जाईबाई चौधरी | प्रा. प्रफुल एम. राजुरवाडे | 120 |
| 35 | भारताच्या लोकसभेतील दलित आदिवासी महिलांचा राजकीय सहभाग : एक अध्ययन | प्रा.सुधीर वि.बानुबाकोडे | 124 |
| 36 | बौध्द धम्मदीक्षित स्त्रियांचे सक्षमीकरण | डॉ. प्रियराज महेशकर | 127 |
| 37 | मनमाड येथील दलित महिला परिषदेतील सौ. मैनाबाई भोळे यांचे भाषण | डॉ. वसंत डोंगरे | 132 |
| 38 | सौ. सीताबाई ब्रह्म यांचे सामाजिक ***क्षेत्रातील योगदान*** | डॉ. मंजुषा ह. धापुडकर | 135 |
| 39 | सशक्तिकरण के परिप्रेक्ष्य में महिलाओं के राजनीतिक अधिकार | प्रा.डॉ. प्रदिप शामरावजी ढोले | 137 |
| 40 | महिला सबलीकरण कायदेविषयक तरतुदी : एक चिकित्सक अध्ययन | कु. भाग्यश्री श्रीकृष्णराव गाडगे | 140 |
| 41 | महिलांचे राजकीय सक्षमीकरण | डॉ.सुनिता मनवर | 144 |
| 42 | महिला सक्षमीकरण | प्रा.डॉ. वैशाली भिवसेन भिसे | 147 |
| 43 | 'श्रीमान योगी' त साकारलेली 'स्वराज्यप्रेरक' जिजाबाई | प्रा.डॉ.हर्षा पं.येवले (सौ.हर्षा ढाले) | 149 |
| 44 | राष्ट्रमाता जिजाऊ के संस्कारों का छत्रपती शिवाजी महाराज के बालमानस पर प्रभाव | प्रा. डॉ. कुसमेंद्र गं. सोनटक्के | 153 |
| 45 | दलित आत्मकथनातील स्त्री-पुरुष संबंधातील वर्गीय जाणिवा | डॉ. गजानन बनसोड | 155 |

| | | |
|---|---|---|
| | प्रा. डॉ. वैशाली सु. भाकरे | 158 |
| 46 | स्वातंत्र सेनानी पार्वताबाई पटवर्धन डॉ.मिनल खेरडे | 161 |
| 47 | सायन्स अॅन्ड टेक्नॉलॉजी क्षेत्रातील महिलांचे योगदान | 163 |
| 48 | २१ व्या शतकातील मानव अधिकार आणि महिला सक्षमीकरण प्राचार्य. प्रशांत कृष्णराव पाठक प्रा. प्रमोद कृष्णराव पाठक | 167 |
| 49 | महाराष्ट्रातील स्त्री चळवळीचे ऐतिहासिक महत्व डॉ. प्रमोद रा.चव्हाण | 169 |
| 50 | भारतीय क्रीडा क्षेत्रात स्त्रियांचे योगदान प्रा. प्रविण एन. वानखडे | 171 |
| 51 | भारतीय इतिहासात :- स्त्रियांचे योगदान प्रा. राजकन्या अर्जुन सुर्यवंशी | 174 |
| 52 | आर्थिक विकास आणि महिलांची भूमिका प्रा. दिनेश भास्करराव खेरडे | 178 |
| 53 | मराठवाड्यातील स्त्री सूफी संतांचे इतिहासातील महत्व. डॉ. किशोर मारोती वानखडे. | 182 |
| 54 | महिला सक्षमीकरण : भारतीम संविधानातील तरतुदी आणि कामदेविषमक साक्षरता डॉ. प्रशांत विश्वेश्वर विघे / कु.वृषाली वसंतराव जगताप | 182 |
| 55 | लेडी यशोदाबाई जोशी यांचे सामाजिक कार्य प्रा डॉ सुभाष. एस.मुरे | 186 |
| 56 | सुभद्राकुमारी चौहान का हिन्दी साहित्य में योगदान–देशप्रेम के परिप्रेक्ष्य में डॉ. अरुण घोगरे | 188 |
| 57 | देशसेविका,समाजसेविका,कलोपासक प्रमिलाताई ओक प्रा.डॉ.नामदेव वा. ढाले | 190 |
| 58 | भारताच्या सर्वांगिण विकासात महिलांचे योगदान श्री. बेहेरे राहूल मनोहरराव | 193 |
| 59 | भारतातील महिला विकासाच्या वाटचालीचे महत्वाचे टप्पे:— एक अध्ययन प्रा.डॉ. संदिप भिमराव डोंगरे | 195 |
| 60 | दलित उद्योजिका : कल्पना सरोज प्रा. डॉ. सिद्धार्थ भ. जाधव | 198 |
| 61 | वैदर्भिय दलित महिलांची सामाजिक चळवळ डॉ.प्रा.सौ. एस.पी. लाखे | 204 |
| 62 | राष्ट्रीय एकता एवं अखण्डता में स्त्री पुरुष के लिये बुद्ध तत्वज्ञान का महत्व गंगाधर एच. पांडे | 210 |
| 63 | स्त्रियांचे सबलिकरण मनोज दादाराव पवार | 213 |
| 64 | Women Empowerment : With Special Reference To Constitutional Provisions **Prof. Chandrashekhar Laxmanrao Korey** | 216 |
| 65 | अनुसयाबाई काळे यांचे स्वतंत्रता चळवळीतील योगदान: चिकित्सक अध्ययन प्रा. रवि राजेंद्र गावंडे | 220 |

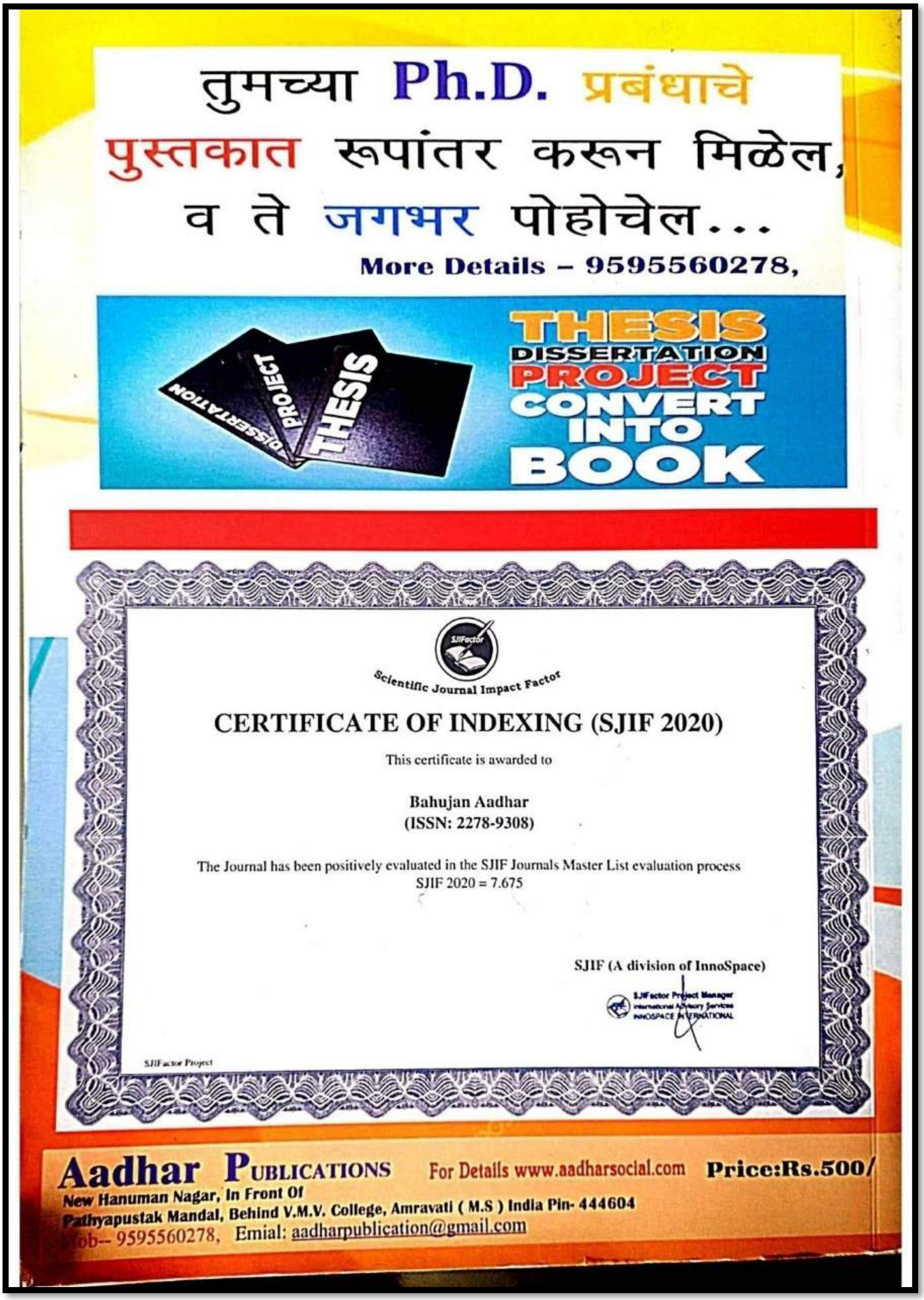

तुमच्या Ph.D. प्रबंधाचे
पुस्तकात रूपांतर करून मिळेल,
व ते जगभर पोहोचेल...
More Details – 9595560278,
THESIS
DISSERTATION
PROJECT
CONVERT
INTO
BOOK
DISSERTATION
PROJECT
THESIS
Scientific Journal Impact Factor
CERTIFICATE OF INDEXING (SJIF 2020)
This certificate is awarded to
Bahujan Aadhar
(ISSN: 2278-9308)
The Journal has been positively evaluated in the SJIF Journals Master List evaluation process
SJIF 2020 = 7.675
SJIF (A division of InnoSpace)
SJIFactor Project Manager
International Advisory Services
INNOSPACE INTERNATIONAL
SJIFactor Project
Aadhar Publications
For Details www.aadharsocial.com
Price:Rs.500/
New Hanuman Nagar, In Front Of
Pathyapustak Mandal, Behind V.M.V. College, Amravati ( M.S ) India Pin- 444604
Mob-- 9595560278, Emial: aadharpublication@gmail.com

**Books No: 3**

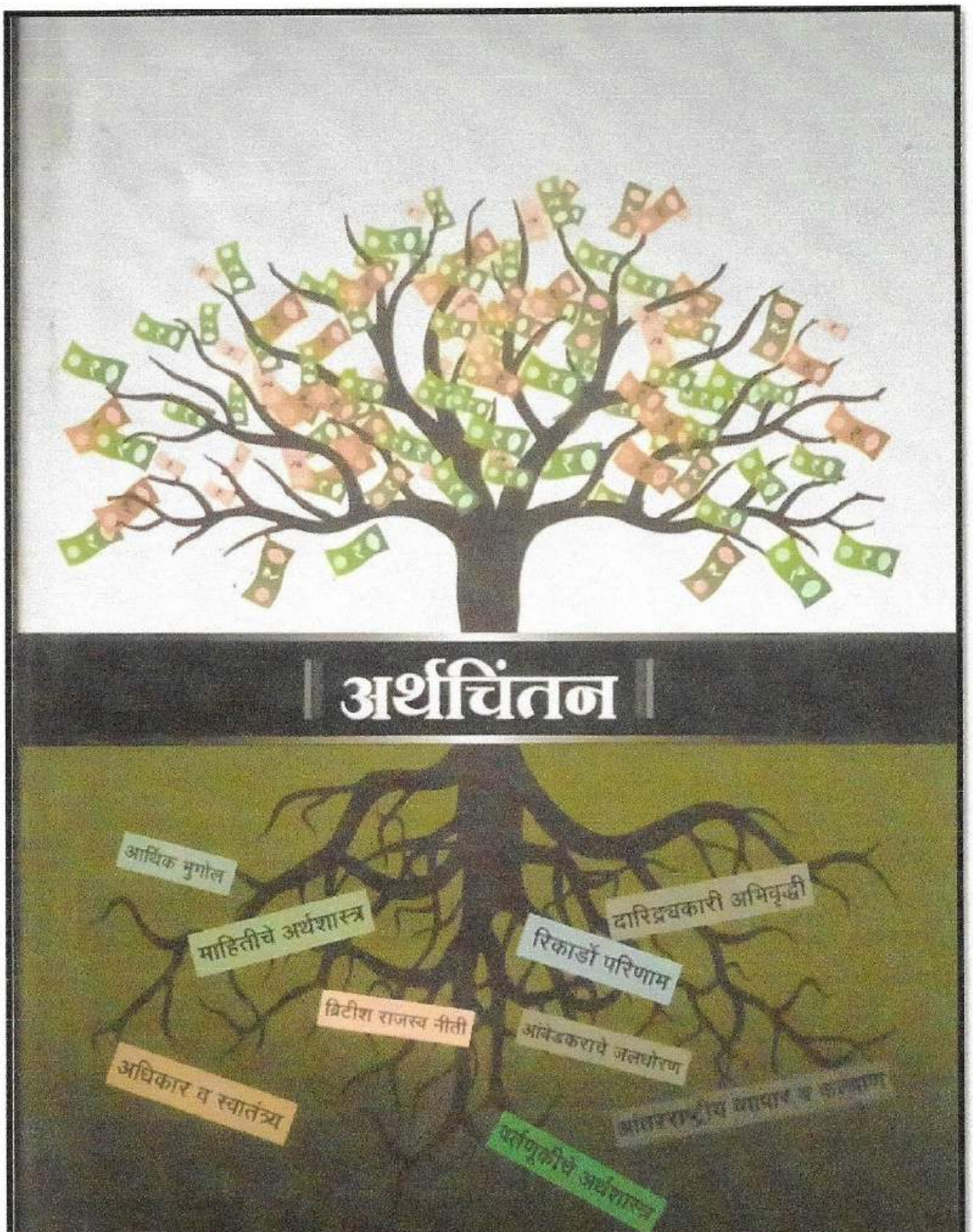


Y.D.V.D. Arts, Commerce & Science College TEOSA

Principal
Y.D.V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

# अर्थचिंतन

प्रशांत हरमकर

कौटील्य ज्ञान प्रबोधिनी संचालित
सेंटर फॉर एकॉनोमिक ॲन्ड सोशल स्टडीज, अमरावती.
२०१८

Scanned By Scanner Go

अर्थचिंतन

Arthachintan


- ISBN 978-81-932685-1-3

- प्रकाशन क्रमांक : १८

- प्रकाशक :
  सेंटर फॉर एकॉनोमिक ॲन्ड सोशल स्टडीज, अमरावती.
  १२, गुल्मोहोर कॉलनी,
  कॅम्प, अमरावती - ४४४६०२
  फोन नं. (०७२१) २६६१८५१



- सर्व हक्क लेखकाकडे ©



- प्रथम आवृत्ती : ७ नोव्हेंबर, २०१८.

- किंमत ₹ ३००/-

- अक्षर जुळवणी व मुद्रक :
  कॉम्प्युटर नेटवर्क - नरेंद्र पांढरीकर
  ३३, आय.टी.आय. कॉलनी, अमरावती.
  भ्रमणध्वनी-९८५०२८३२४६


Scanned By Scanner Go

# अनुक्रमणिका


पृष्ठ क्र

१) अर्थशास्त्राच्या वैज्ञानिकतेचा द्वैतवाद : संदर्भ नी.वि.सोवनीच्या आर्थिक विचारांचा १

२) ब्रिटीशांची शोषणयुक्त राजस्व नीती : संदर्भ ना. गोखले यांच्या अंदाजपत्रकीय भाषणांचा १

३) डॉ. बी.आर.आंबेडकरांचे जल धोरण ३

४) घटक किंमत समानीकरण – पॉल सॅम्युलसन यांचे विश्लेषण ४

५) पॉल क्रुगमनचे नव आर्थिक भूगोल ६

६) दारिद्र्यकारी अभिवृद्धी : निर्वचन आणि उपायोजन ७

७) विवाद्यता : आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि कल्याणाच्या अनुभवनिष्ठ प्रमाणतेची ८

८) जोसेफ स्टिगलिट्झ– जागतिक वित्तीय अरिष्टाची मीमांसा ९

९) मुंडेल–फ्लेमिंग यांचे मौद्रिक अर्थशास्त्रीय प्रतिमान १

१०) संगती आणि विसंगतीसह मौद्रिक व वास्तव क्षेत्राचे सैद्धांतिक विश्लेषण १

११) सामाजिक निवडीचे सिद्धांतातील न्याय, अधिकार आणि स्वातंत्र्य १

१२) रिकार्डो परिणाम : वैधता आणि कार्यान्वयन १

१३) माहितीचे अर्थशास्त्र : जॉर्ज स्टिगलर याचे विवेचन १

१४) २०१५ चे अर्थशास्त्रातील नोबेल पारितोषिक उपभोग, दारिद्र्य आणि कल्याणाला समर्पित १

१५) २०१७ चे अर्थशास्त्राचे नोबेल पारितोषिक वर्तणूक अर्थशास्त्राला १





Scanned By Scanner Go

या लेखांचे महत्त्वाचे व लक्षणीय वैशिष्ट्य असे की, हे सर्व लेख तात्त्विक स्वरूपाचे असून अर्थशास्त्रातील महत्त्वाच्या विषयांवर लिहिलेले आहे. अर्थशास्त्रातील महत्त्वाच्या व त्यातील सैद्धान्तिक विषयांवर लिहिणे ही बाब अवघड असते. अशा विषयांवर लिहण्यासाठी संबंधित विषयाचा व्यासंग आवश्यक असतो व विषयाची मांडणी करताना विवेचन, विश्लेषण करण्याची क्षमता आवश्यक असते. भाषेवरही योग्य ती पकड असावी लागते. डॉ.हरमकरांजवळ हे गुण असल्याने अर्थचिंतनातील सर्व लेख वाचनीय झाले असून अर्थशास्त्राच्या अभ्यासकांना ते नक्कीच आवडतील.

मराठी अर्थशास्त्र परिषदेचे संस्थापक व अध्यक्ष प्रा.नी.वि.सोवनी यांनी अर्थशास्त्राच्या स्वरूपाविषयी चिंतन करणारा लेख अत्यंत शास्त्रीय पद्धतीने लिहिला आहे. डॉ. हरमकरांनी त्याचा संदर्भ घेऊन अर्थशास्त्राच्या वैज्ञानिकतेबाबत चिकित्सक पद्धतीने लिहलेला या पुस्तकातील लेख अभ्यासूवृत्तीची चुणूक दाखविते. अर्थशास्त्र हे कोणत्या अर्थाने विज्ञानशास्त्र नाही व ते पुढील काळात ते तसे होईल का या महत्त्वाच्या प्रश्नावरील विवेचन वाचनीय झाले आहे.

इ.स. १९६१ मध्ये The Journal of Political Economy मध्ये जॉर्ज स्टिगलर यांनी Economics of Information हा संशोधनपर लेख लिहिला होता. त्याकाळी तो खूपच प्रसिद्धीस आला. स्टिगलर यांच्या या संशोधनाची डॉ.हरमकरांनी चांगल्या प्रकारे वाचकांना ओळख करून दिली आहे. या नव्या ज्ञानशाखेच्या महत्त्वाच्या पैलूवर प्रकाश टाकताना लेखकाने आपले लेखन कौशिल्य सिद्ध केले आहे.

वर्तमानकाळातील महत्त्वाच्या प्रश्नांची निवड करून त्यावर अर्थशास्त्रातील अभ्यासकांनी मांडलेले विचार समर्थपणे पेलून त्यांची योग्य पद्धतीने व शास्त्रीय दृष्टिकोनातून मांडणी करण्याचे कार्य डॉ. हरमकरांनी विविध लेख लिहून केल्याचे दिसते.

कौटिल्य ज्ञान प्रबोधिनी संचालित
सेंटर फॉर एकॉनोमिक अँन्ड सोशल स्टडीज,
अमरावती.

Scanned By Scanner Go

**Books No: 4**

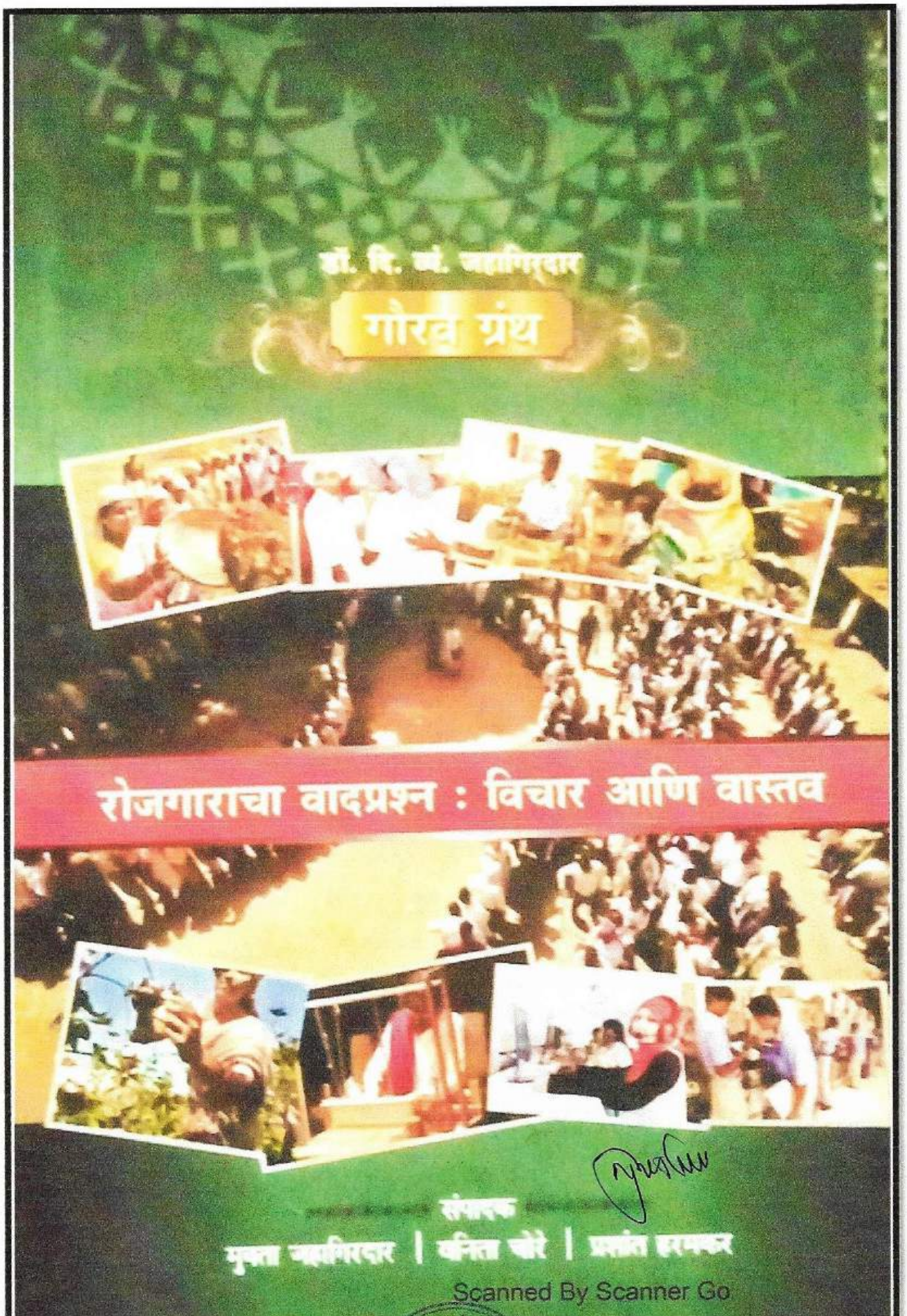


Principal
Y.D.V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

डॉ.दि.व्यं.जहागिरदार गौरव ग्रंथ

# रोजगाराचा वादप्रश्न : विचार आणि वास्तव

- संपादक -

मुक्ता जहागिरदार । वनिता चोरे । प्रशांत हरमकर

कौटिल्य ज्ञान प्रबोधिनी संचालित
सेंटर फॉर एकॉनोमिक ॲण्ड सोशल स्टडीज, अमरावती.
२०१८

Scanned By Scanner Go

रोजगाराचा वादप्रश्न : विचार आणि वास्तव

Rojgaracha Wadprashna : Vichar Aani Wastav

❑ ISBN 978-81-932685-2-0

❑ प्रकाशन क्रमांक : १७

❑ प्रकाशक :
सेंटर फॉर एकॉनोमिक अॅन्ड सोशल स्टडीज, अमरावती.
१२, गुलमोहोर कॉलनी,
कॅम्प, अमरावती - ४४४६०२
फोन नं. (०७२१) २६६१८५१

❑ सर्व हक्क संपादकांकडे ©

❑ प्रथम आवृत्ती : २ डिसेंबर २०१८.

❑ किंमत ₹ ३५०/-

❑ अक्षर जुळवणी व मुद्रक :
कॉम्प्युटर नेटवर्क - नरेंद्र पांढरीकर
३३, आय.टी. आय. कॉलनी, अमरावती.
भ्रमणध्वनी - ९८५०२८३२४६

Scanned By Scanner Go

# अनुक्रमणिका


| लेखाचे शीर्षक | लेखकाचे नाव | पृष्ठ क्र. |
|---|---|---|
| १) भांडवलशाही आणि रोजगाराचा प्रश्न | श्रीनिवास खांदेवाले | १ |
| २) व्यापार उदारीकरण आणि रोजगाराचा वादप्रश्न | प्रशांत हमकर | ८ |
| ३) रोजगाराची बदलती रचना आणि श्रमिक कायद्यातील संभाव्य सुधार | विनायक देशपांडे | २७ |
| ४) जागतिकीकरणपूर्व व जागतिकीकरणोत्तर रोजगार धोरण | वनिता चोरे | ३७ |
| ५) अमर्त्य सेन यांच्या रोजगारविषयक विचारांचे अवलोकन | आश्लेषा कुळकर्णी | ५० |
| ६) जे.एम. केन्स यांचे रोजगार विषयक विवेचन | राजश्री रायभोग | ५८ |
| ७) प्रश्न रोजगाराचा - चिंतन प्रो. व्ही.के.आर.व्ही.राव आणि प्रो.अमित भादुरींचे | मुक्ता जहागिरदार | ६६ |
| ८) आंतर्राष्ट्रीय श्रम संघटनेचा (ILO) २०१८ चा अहवाल आणि भारतातील रोजगार स्थिती | धनश्री महाजन | ८७ |
| ९) तंत्रज्ञान विकास व रोजगार-यंत्रमानव युगाच्या संदर्भात | अंजली कुळकर्णी | ९२ |
| १०) भिन्न देशांतील रोजगार स्थिती - एक दृष्टीक्षेप | मंजूषा मुसमाडे | १०० |
| ११) भारतातील सद्यकालीन रोजगारस्थितीचे अनुभवनिष्ठ आणि सैद्धांतिक विवेचन | विश्वजीत कदम | ११२ |
| १२) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील रोजगार संबधी बदलांचा आढावा (१९९१ - २०११) | कपिल चांद्रायण | १३६ |


Scanned By Scanner Go

| | | |
|---|---|---|
| १३) भारतातील रोजगाराची समस्या | श्रीराम जोशी | १४३ |
| १४) रोजगाराचे वास्तव : महाराष्ट्र राज्य | रामदास भांडवलकर | १४९ |
| १५) सुधारोत्तर कालखंडात भारतीय कृषी श्रमशक्तीचा बदलता आकृतिबंध व प्रवृत्ती | धीरज कदम | १५७ |
| १६) भारतातील स्त्री रोजगारीची सद्य:स्थिती | गजानन भारती | १६८ |
| १७) विहीरींद्वारे होणारे सिंचन : एकूण खर्चात शेतमजुरांना प्राप्त उत्पन्नाचा वाटा | दिलीप गुर्जर | १७८ |
| १८) रोजगार व शिक्षण - नव्या दिशेकडे वाटचाल | मृणालिनी फडणवीस | १८६ |
| १९) रोजगाराच्या नवसंधींचे प्रयत्न | कुमुदिनी जोगी | १९१ |
| २०) भारतातील रोजगार स्थिती–संदर्भ स्वर्णजयंती स्वरोजगार योजना व महात्मा गांधी नरेगा योजनांचा | सोनल जनबंधू | २०५ |
| २१) Commons and MGNREGA : From generating employment to serving a common good | Pratiti Priyadarshini<br>Rucha Ghate | २११ |
| * लेखकांची सूची | | २२२ |
| * डॉ. दि.व्यं.जहागिरदार – व्यक्तित्व आरेखन | | २२५ |

Scanned By Scanner Go

डॉ. वि. व्यं. जहागिरदार यांनी वयाची ७५ वर्षे पूर्ण केल्याच्या निमित्ताने त्यांच्या विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या गौरव समारंभाचा एक भाग म्हणून, 'रोजगाराचा वादप्रश्न : विचार आणि वास्तव' हा ग्रंथ प्रसिद्ध केला आहे. सद्यःकाळात अर्थव्यवस्थेसमोर असलेल्या जटील प्रश्नांपैकी रोजगाराचा प्रश्न एक अत्यंत महत्त्वाचा प्रश्न आहे. हा प्रश्न, त्याचे बदलते स्वरूप, त्याचे भिन्न पैलू समजाऊन घेणे, त्यातील बदलांचा शास्त्रीय पद्धतीने आढावा घेण्याचा प्रयत्न अर्थशास्त्राच्या अभ्यासकांसाठी स्वाभाविक व कालोचित निवड आहे.

सदर पुस्तकात अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप व रोजगारातील संबंध, रोजगारासंबंधी अर्थशास्त्रज्ञांचे विचार, आंतरराष्ट्रीय श्रमसंघटनेद्वारे या प्रश्नावर टाकला गेलेला प्रकाश, भिन्न देशातील रोजगार स्थिती, भारतातील रोजगारासंबंधी माहिती देणारे विविध अहवाल, भारतात रोजगार वाढवण्याचे प्रयत्न, उपाय, कार्यान्वित केलेल्या भिन्न रोजगार योजना इ. वर अभ्यासपूर्ण लेख आहेत. रोजगाराच्या विविध पैलूंवर या निमित्ताने मराठी भाषेत महत्त्वपूर्ण लिखाण उपलब्ध झाले हे या पुस्तकाचे वैशिष्ट्य ठरावे.

या पुस्तकात अनेक वर्षे अर्थशास्त्राचे अध्यापन केलेले तज्ञ अभ्यासक तसेच तुलनेने नव्याने लिखाणात प्रविष्ट प्राध्यापकांनीही सहजतेने विषय उलगडून दाखवलेला आहे. लेखकांचे हे कौशल्य वाचकांना समाधान देईल. ग्रंथाच्या संपादकांनी रोजगारासंबंधी भिन्न पैलू निवडून अनेक लेखकांच्या लेखन सहकार्याने पुस्तक तयार करून घेतले. वाचकांना हे पुस्तक वाचावेसे वाटेल, आवडेल असा विश्वास वाटतो.

कौटिल्य ज्ञान प्रबोधिनी संचालित
सेंटर फॉर एकॉनॉमिक ॲन्ड सोशल स्टडीज,
अमरावती.

Scanned By Scanner Go

## Book: 05 - Prof. R. V. Patil – Librarian.

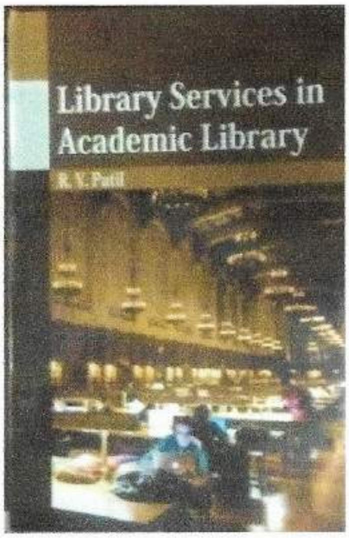


Home / Library and Information Science / Library Services in Academic Library

Library Services in Academic Library

Author R V Patil

Specifications
- ISBN : 9789386016522
- year : 2017

Rs 1067 ~~Rs 1350~~ 21% off

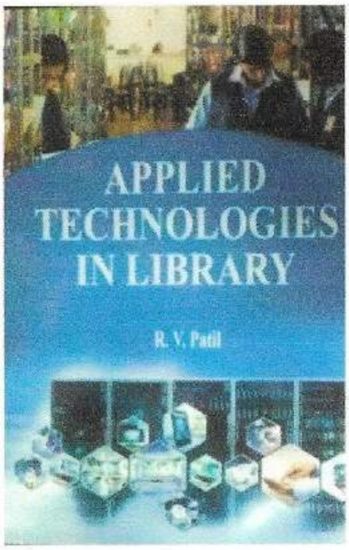


Home / Library and Information Science / Applied Technologies in Library

Applied Technologies in Library

Author R V Patil

Specifications
- ISBN : 9789386016515
- year : 2017

Rs 1067 ~~Rs 1350~~ 21% off

Y.D.V.D. Arts, Commerce & Science College TEOSA

Principal
Y.D. V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

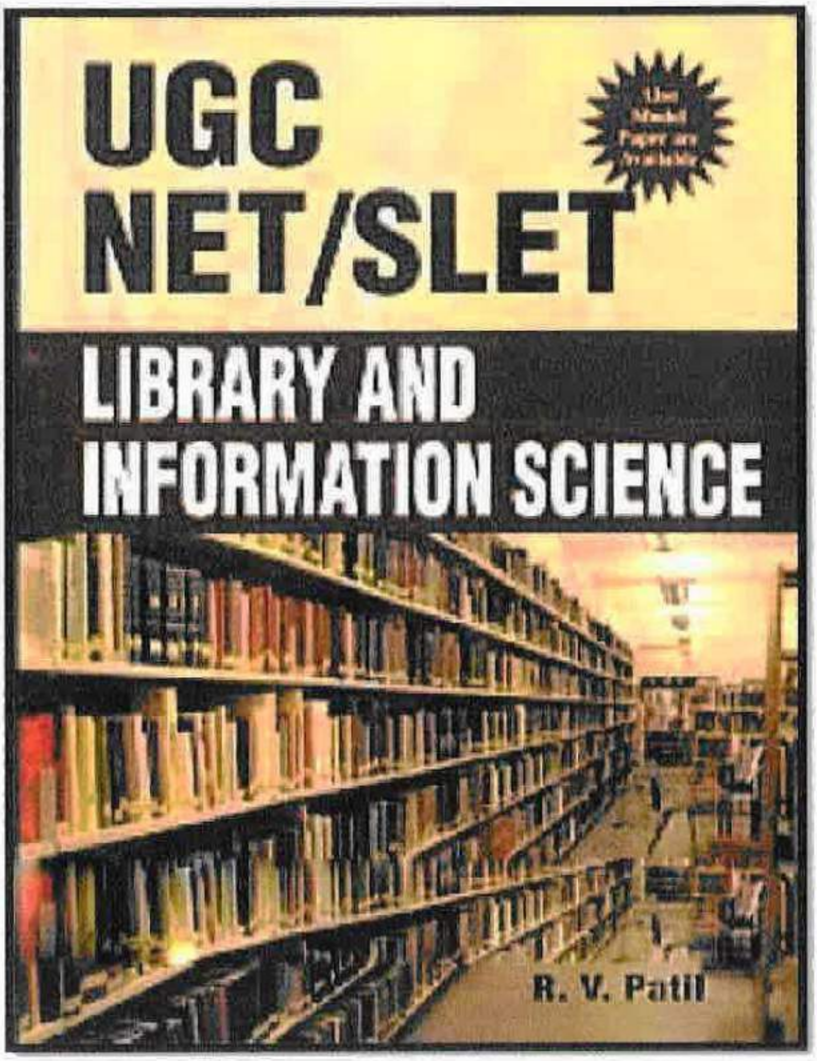


Principal
Y.D.V.D Arts, Commerce
College, Teosa, Dist. Amravati

Y.D.V.D. Arts, Commerce
TEOSA
College